

Czas pracy po zmianach przepisów

Od 26 kwietnia 2023 r. pracownicy zyskali dodatkowe przerwy w pracy. Zgodnie z nowymi przepisami pracownik, którego dobowy wymiar czasu pracy przekroczy 9 godzin, ma prawo do dwóch 15-minutowych przerw, a jeśli jego praca wyniesie ponad 16 godzin na dobę – do trzech takich przerw. Nowe przepisy uregulowały również zasady wliczania czasu szkoleń do czasu pracy.

Czasem pracy jest czas, w którym pracownik pozostaje w dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy. Czasem pracy jest zatem nie tylko czas, w którym pracownik faktycznie świadczy pracę na rzecz pracodawcy, ale również czas, w którym pracodawca może wydawać pracownikowi polecenia i dyspozycje związane z rodzajem pracy określonym w zawartej umowie o pracę.

1. Norma i wymiar czasu pracy

Pojęcia normy i wymiaru czasu pracy nie są tożsame. Ich rozróżnienie ma szczególne znaczenie praktyczne zarówno przy planowaniu pracy zatrudnionym pracownikom, jak i przy rozliczaniu ich czasu pracy.

1.1. Norma czasu pracy

Norma czasu pracy stanowi stałą i maksymalną wartość, której przekroczenie jest możliwe wyłącznie w przypadkach określonych ustawą. Norma została uregulowana w ujęciu dobowym oraz tygodniowym i zasadniczo wynosi 8 godzin na dobę oraz przeciętnie 40 godzin w przeciętnie 5-dniowym tygodniu w przyjętym okresie rozliczeniowym czasu pracy. „Przeciętność” normy tygodniowej oznacza, że przekroczenie w danym tygodniu normy tygodniowej, tj. 40 godzin pracy, nie będzie traktowane jako praca w godzinach nadliczbowych, jeżeli w okresie rozliczeniowym czasu pracy łączna liczba przepracowanych w poszczególnych tygodniach godzin nie przekroczy średnio 40.

PRZYKŁAD 1

Pierwszy tydzień miesiąca

1	2	3	4	5	6	7	Łączna liczba godzin
8	8		8	8	8	8	48

Drugi tydzień miesiąca

8	9	10	11	12	13	14	Łączna liczba godzin
8			8	8		8	32

W przedstawionej sytuacji normy czasu pracy zostały zachowane, ponieważ w ciągu 2 tygodni pracownik przepracuje przeciętnie 40 godzin na tydzień.

Ośmiogodzinna norma dobowa i przeciętnie 40-godzinna norma tygodniowa obowiązują pracowników zatrudnionych w pełnym oraz niepełnym wymiarze czasu pracy.

PRZYKŁAD 2

Pracownika zatrudnionego w wymiarze 1/2 etatu, który wykonuje pracę po 4 godziny dziennie od poniedziałku do piątku, obowiązuje 8-godzinna norma dobowa i przeciętnie 40-godzinna norma tygodniowa (nie 4-godzinna norma dobowa i przeciętnie 20-godzinna norma tygodniowa).

Wskazane normy czasu pracy nie będą obowiązywały co do zasady m.in. pracowników:

- niepełnosprawnych,
- zatrudnionych w podmiocie leczniczym.

Pracownikom niepełnosprawnym ustalono „sztywne” normy – czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może bowiem przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. Czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może natomiast przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. W praktyce takie ustalenie norm oznacza, że pracowników niepełnosprawnych nie można zatrudniać w danym tygodniu odpowiednio w wymiarze wyższym niż 40 lub 35 godzin, nawet gdy w kolejnym tygodniu lub tygodniach okresu rozliczeniowego pracownik będzie świadczył pracę w niższym wymiarze.

Prawidłowy rozkład czasu pracy pracowników niepełnosprawnych w stopniu podstawowym i umiarkowanym w pierwszym tygodniu okresu rozliczeniowego czasu pracy

Dni tygodnia	1	2	3	4	5	6	7	Łączna liczba godzin
Pracownik niepełnosprawny w stopniu lekkim	8	8			8	8	8	40
Pracownik niepełnosprawny w stopniu umiarkowanym			7	7	7	7	7	35

W wyjątkowych przypadkach norma czasu pracy osoby niepełnosprawnej jest zgodna z normą kodeksową, tj. wynosi 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin w tygodniu. Dotyczy to przypadków:

- osoby niepełnosprawnej zatrudnionej przy pilnowaniu oraz
- gdy na wniosek osoby zatrudnionej lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

Czas pracy pracowników zatrudnionych w podmiocie leczniczym nie może przekraczać zasadniczo 7 godzin 35 minut na dobę i przeciętnie 37 godzin 55 minut na tydzień w przeciętnie 5-dniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym. Czas pracy pracowników technicznych, obsługi i gospodarczych nie może przekraczać 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin na tydzień w przeciętnie 5-dniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym. Natomiast czas pracy pracowników niewidomych zatrudnionych na stanowiskach wymagających kontaktu z pacjentami nie może przekraczać 6 godzin na